

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

6 An peccatum ex genere suo mortale fieri possit veniale ex defectu
plenae libertatis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

PUNCTUM V.

Qua ratione peccatum mortale à veniali differat.

1. Declaratur in quo conveniant, & in quo differant.
2. Expenditur an veniale peccatum prius gloria pro aliquo determinato tempore.
3. Proponitur quaedam obiectio adversus supradicta, & solvitur.
4. Peccatum ex genere suo mortale aliquando potest esse veniale.

Non differunt formaliter ex obiecto, cum utrumque rationi naturali, & legi diuinæ aduertitur, ac prout esse possunt, etiam in genere moris eiusdem speciei, ut bene probat Sala. 2. tract. 13. disp. 16. sect. 21. Valquez disp. 144. cap. 2. & 3. Valent. disp. 6. quest. 2. p. 2. & quest. 18. p. 2. differunt tamen ex modo tendendi in obiectum, quia veniale leuiter aduertitur rationi naturali, & legi diuinæ, mortale grauius: in effectibus autem maximè differunt, quia mortale destruit amicitiam Dei, secus veniale; mortale meretur carentiam perpetuam diuinæ visionis, & poenam inferni, veniale autem minimè, sed solum aliquam poenam temporalem.

2. An vero veniale mereatur carentiam diuinæ visionis pro aliquo tempore breui? Quæstio videtur de nomine, certum enim est existentem in peccato veniali exclusum esse à diuina visione, quousque illius poeniteat, vel pro illo satisfaciatur, quia nihil conquinatum in illam ciuitatem intrabit.

Sed dicunt aliqui hoc non contingere, quia peccatum veniale mereatur carentiam illius visionis, sed quia illa visio cum tali peccato incompatibilis sit, sicuti existens in peccato mortali habere non potest amorem Dei, non quia peccatum mereatur huius amoris carentiam, sed quia cum amore habet incompatibilitatem. Ita similiter videtur dicendum de peccato veniali, non mereri quidem carentiam diuinæ visionis, sed cum illa esse incompatible. Quod autem non videtur mereri carentiam diuinæ visionis, etiam pro determinato tempore, inde probatur, quia peccatum veniale non meretur etiam pro breui tempore priuationem gratiæ, & iustitiæ, quæ est semen gloriæ, seu ius ad gloriam. Ergo neque etiam potest mereri ipsam gloriæ priuationem.

Alij vero dicunt, & mihi verius apparet, peccatum veniale mereri priuationem gloriæ, & visionis diuinæ pro aliquo determinato tempore. Quia ideo Deus negat gloriam existentem in peccato veniali, quia se indignum illa constituit. Item talis negatio gloriæ à Deo facta, poena est delinquentis veniatiter, & est poena iusta. Ergo venialiter peccans poenam hanc meretur, alias iniuste Deus gloriam negaret. Adde peccatum veniale mereri poenam aliquam in purgatorio. Ergo meretur carere diuina visione toto tempore, quo necessario fuerit ad illam poenam subeundam, quia illa poena cum visione diuina esse non potest.

Et quibus rationibus patet solutio rationis oppositæ sententiæ; carentiam enim diuinæ visionis non inferri peccatum veniale ex incompatibilitate utrunque quam cum visione habet, sed ex incompatibilitate meritoria, id est quod huiusmodi carentiam inferri Deus in poenam illius. Carentia autem diuinæ visionis, cum aliquis Deum odio habet, non inferri à Deo, sed ab ipso peccatore habetur: eaque de causa non potest esse propriè eterna, quia illud quod debet habere rationem præmij, vel poenæ, ab alio ab ipso merente, debet principaliter effici.

Ad replicam de merito priuationis gratiæ pro aliquo tempore, dicimus peccatum veniale non mereri priuationem gratiæ, mereri tamen dispositionem illius, quod sufficit, ut gloria non data, sed danda mereatur, pro aliquo determinato tempore carere: facilius enim te indignum facis beneficio acquirendo, quam acquisitio peccatum enim veniale non priuat gloria habitam, sed impedit habendam ob status excellentiam, & perfectionem: ac non priuat gratia habitam, neque habendam in hac vita ob statum multis imperfectionibus abundantem.

3. Sed obicitur. Carentia diuinæ visionis ob aliquid breue tempus est maius malum, quam poena æterna sensus, eo quod prius maiori bono: sed peccatum veniale huiusmodi poenam sensus non meretur. Ergo neque illam.

Respondeo primò, carentiam diuinæ visionis iam habitæ esse maius malum, concedo: carentiam diuinæ visionis, seu retardationem illius, nego.

2. Secundo respondeo cum Salas tract. 13. disp. 16. sect. 8. num. 27. negandum absolute assumptum: non enim carentia diuinæ visionis ob breuissimum tempus est maius malum passione longissima, seu æterna tormentorum inferni, aliis magis putaretur anima per breuissimam retardationem visionis, quam

per grauissima tormenta, quæ in hac vita, vel in alia pati posset, cum decedens in peccato mortali, & veniali, ob solum peccatum veniale posset puniri poena sensus æterna, quantumcumque æterna, quia carentia diuinæ visionis non punitur, cum hæc peccato mortali correspondeat. Quæ omnia, & alia, quæ adducit Salas supra num. 23. concedi non debent.

4. Rursus peccata alia sunt ex genere suo mortalia, alia venialia, alia vero per accidens mortalia, alia ex accidenti venialia. Ex genere suo peccatum mortale est homicidium, adulterium, furtum, falsum testimonium, & similia. Ex genere suo veniale dicitur otiosum verbum, inanis gloria, impatientia laborum, & similia: hæc tamen, quæ ex genere suo sunt mortalia fieri possunt venialia, tum ex imperfecta deliberatione, tum ex parate materia. si enim in homicidium, adulterium, vel furtum semiplena deliberatione contentas, carebis mortali culpa. Item si contentas in furtum non in magna quantitate, sed leui, & in falsum testimonium non graue, sed leue, peccatum veniale solum committes. Contra vero, quæ ex genere sunt venialia, fieri possunt mortalia ex accidenti, si occasio sint, & periculum vel tibi, vel alteri grauioris culpæ committenda. Neque in his potest esse inter Doctores dissentio, sed indigent explanatione.

PUNCTUM VI.

An peccatum ex genere suo mortale, fieri possit veniale ex defectu plenæ libertatis.

1. Aliqua supponuntur.
2. Negans aliqui peccatum mortale ex se fieri posse veniale ex defectu plenæ deliberationis.
3. Sententia affirmans defenditur.
4. Satisfitur contrariis.
5. Quæ sunt iudicia plenæ, vel semiplenæ deliberationis.

Traditur de conscientia disp. 2. punct. 2. num. 6. probatur ad peccatum mortale sufficere, si aduersus malitiam in communi, etiam non distinguas, an mortalis, vel venialis sit. Item hanc malitiam mortalem potes dupliciter cognoscere. Primò clarè, & distinctè; secundo confusè, & quasi densis tenebris obolutam. Quando clarè, & distinctè cognoscis, valèque perfectè voluntatem ad eius prosecutionem prohibere, dicitur plenè liber: quando autem confusè, ut contingit, quando non es integrè à somno excitatus, vel es semiebtus, vel aliò distractus, tunc dicitur imperfectè liber: ita Navarr. summ. prelu. 9. Thomas Sanchez lib. 1. cap. 1. num. 10. Valquez 1. 2. d. 1. 27. ar. 4. num. 11. Bonacium disp. 2. de peccato quæst. 2. p. 3. num. 2. & alij.

2. Dubium autem est, an hæc imperfecta libertas peccatum, quod aliàs mortale esset, reddat veniale? Sunt aliqui, inter quos est Ioan. Sanchez in suis disput. select. disp. 18. qui maxime inclinat non posse dari peccatum veniale ex semiplena deliberatione, sed necessario esse mortale, vel nullum esse. Muenitur primò, quia Deus non imponit sua precepta semihominibus, sed hominibus integris, & iustarum facultatum domino. Ergo dum non integrè dominus iustarum adionum, non videtur à Deo obligatus. Secundo committens futurum, vel adulterium ex semiplena deliberatione, vel potuit plerè deliberare, vel non: si non potuit, non videtur peccare; si potuit, iam est in culpa. Tertio, si semiplena aduertentia potest peccatum, quod aliàs erat mortale, excusatur à mortali, & facere veniale. Ergo poterit si circa veniale peccatum feratur excusare ab illo: v. p. si ioculosum verbum, vel leue futurum ex semiplena aduertentia simpliciter excusabit à peccato, aliàs semiplena deliberatio fauorabilior erit peccato mortali, quam veniali, siquidem à mortali excusatur, & non à veniali. Quarto, non satis explicatur, in quo consistat hæc semiplena aduertentia in peccato: non enim consistere potest in difficultate cessandi à peccato; stare potest plena libertas, ut patet in homine male inclinato: neque etiam consistere potest in remissa cognitione, seu aduertentia obiecti, nam in gradu quantumcumque remisso dari potest cognitio sufficiens reddere voluntatem plenè liberam. Ergo non est in quo hæc semiplena aduertentia consistere possit.

3. Nihilominus certa omnium sententia, omniumque Doctorem autoritate confirmata, (à quibus Ioan. Sanchez non ausus fuit recedere, etiam animam manifestauerit,) affirmat ex semiplena deliberatione reddi peccatum aliàs mortale, veniale. Ratio est clara, nam qui semiplena libertate in peccatum consentit, liberè consentit. Ergo peccat. Quod vero non peccet mortaliter, inde colligitur: quia peccatum mortale diuinam amicitiam dissoluit, & hominem æternis cruciatibus destinauit. At non æquum ob actum semiplerè liberum ita grauius hominem punire. Ergo signum est non esse in illo malitiam mortalem. Item ad rationem peccati requiritur liber consentire. Ergo

Ergo ad rationem peccati mortalis, quod propriissime peccatum est perfectus consensus requiritur.

3 Neque obstant contraria.
Ad primum Deum imponere præcepta homini absolute: si autem ipse femineus, vel femidormiens ea transgrediarur, reus erit culpa non grauis, sed leuis. Neque parua merces reputanda est excusatio à graui culpa, & ab integra præcepti transgressionem. esto leuis committatur.

Ad secundum concedo non potuisse plene deliberare, sed non obinde ab omni culpa excusari, sed à mortali, quia semiplena deliberatio libertatem constituit.

Ad tertium semiplena aduerentia potest à mortali excusare, & reddere veniale, non tamen potest à veniali omnino excusare, quia ad excusandum à mortali, sufficit quoddam plena libertate non aduerterit legi: at ad excusandum à veniali, necessarium erat omnino libertate cedere: quod omnino repugnat, cum semiplene liberum tamen intra terminos venialis peccati leuissimum.

Ad quartum fateor esse difficile explicatu, in quo hæc semiplena deliberatio sita sit, non enim consistit in difficultate voluntati recedendi ab obiecto prohibito, neque in cogitatione inuenta, vel remissa de malitia obiecti, vt bene probat obiectio, sed consistit in cogitatione distincta, vel consula huius malitiae vt diximus in princ.

5 Sed inquires, quæ iudicia habebis, vt cognoscas plene, vel semiplene aduertere, libertateque plena, vel semiplena operatum esse?

Respondeo nulla esse, quæ semiplenam deliberationem à plena distinguant, ita cetero, vt nulla relinquatur dubitatio: cum enim hæc in animo insint, solus Deus ea perfecte distincte cognoscere potest: id quæ dixit Augustinus in *Enchiridia*, c. 78. quæ sunt graua, & leuia peccata, non humano, sed diuino sunt pensanda iudicio: aliquibus tamen coniecturis hæc distinctio possunt, de quibus diximus *tractat. de conscientia*, disp. 3, punct. 11.

Prima coniectura inferendi semiplenam deliberationem sumitur ex defectu aratis, quia non attingit septennium, tunc si dubites habuisse plenam libertatem, præsumere poteris non habuisse. Idem est si dubites, an perfecte à somno fueris excitatus, vel ebrietate depaleris, quia hæc cum perfecta sunt, libertatem tollunt; ergo cum imperfecte existunt, illam diminuunt. Sic Sanchez lib. 1. in *Deal. c. 1. n. 21. Bonac. disp. 1. de pecc. q. 2. p. 3. in fine.*

Secunda coniectura est si animum firmum habeas, & sæpe repetitur nunquam committendi mortale, præsumere poteris peccato non plene consensisse: illa enim quæ odio multoties sunt habita quando amantur plene, faciliè, & sine difficultate cognoscuntur.

Tertia est, si facile potes peccatum exequi, illudque, cum tui compos es, pro virtutibus tempus, præsumere poteris antea non plene consensisse: non enim ita faciliè affectus mutatur, tradit Sanchez, *suprà n. 17. Bonac. n. 19.*

Quarta coniectura sumitur ex committent contingentibus quæ efficacissima est, vt tradit Menoch. lib. 1. *praesumpt.* 18. *cap. 5. praesumpt.* 32. Quare si aliquis sit timorata conscientia, peccatumque mortale abhorreat, præsumendus est non plene consensisse, cum de consensu dubitat: locus dicendum, si perditus moribus sit, licet enim cum peccatum, velut aquam bibit, cum illo angitur, præsumere potest vere commississe. sic docet Sanchez *suprà n. 20. Bonacina n. 19. Sayrus in clauis regia, lib. 8. c. 7. n. 6.*

Supradictæ coniecturæ, vt dixi, veritatem non ostendant, nec dubium tollunt, ac proinde illis non obstantibus teneris in confessione manifestare, cum dubius existis, an plene consenseris, secus si opinionem habeeris probabilem, qualem regulariter facit quilibet ex supradictis coniecturis.

PUNCTUM VII.

An mortale ex genere in veniale transeat ratione paruitatis materiae, & quæ hæc sit.

- 1 Quæ peccata non possint leuia esse ex paruitate materiae.
- 2 Propositor difficultas, & solutio.
- 3 Vnde desumenda sit grauitas, vel leuitas materiae in peccatis? Propositor dubium.
- 4 Desumitur ex obiecto, quatenus fini intento à legislatore conducit, & exemplis explicatur.
- 5 Limitatur à Sanchez in legibus prohibentibus aliquod causa vitandi damnum reipublicæ.
- 6 Excluditur hæc limitatio.
- 7 Non est verum affirmare grauem materiam esse, quæ est totius præcepti violatio, leuem, quæ est pars illius.

Primo in hac re est certum apud omnes esse aliqua, in quibus non admittitur paruitas materiae, & alia esse in

quibus admittitur. Quæ autem hæc sint, non est facile definire. Suarez lib. 2. de legibus, cap. 28. numer. 23. Bonacina *disp. de peccat. quæst. 3. punct. 3. n. 11.* Thomas Sanchez lib. 1. in *Deal. c. 4. n. 1.* Affirmant nullam dari paruitatem materiae in his, quæ directe, & immediate, circa Deum, & eius honorem versantur: & hæc ratione in odio Dei, contemptu ipsius, & infidelitate, nulla est paruitas materiae. Item in iuramento assertorio falso, in simonia, & aliis, Rationem reddunt, quia in his omnibus, quantumvis sit parua materia, inuenitur integra irreuerentia, & offensionis ratio. Nam si neget aliquem minimum fidei articulum, veritatem diuinam negabis: si odisti Deum infinitam Dei bonitatem odisti; si contempsisti Deum, infinitum esse Dei contempsisti; si falsum iuras, mendacem Deum facis; si simoniam committis, pretio temporali rem spirituales æstimas. Ergo graue peccatum committis.

2 Sed hæc doctrina difficultate non caret, inquiri enim potest, quare integra Dei offensa, & irreuerentia in materia parua odij, infidelitatis, contemptus, & iuramenti assertorij falsi inuenitur: & non inueniatur in iuramento promissorio, comminatorio, voto, sacrilegio, & aliis religionis actibus? Item non caret difficultate, quare in odio Dei & contemptu dari non possit paruitas materiae: siquidem non vis Deum absolute contemni, & offendi, sed contemni, & offendi leuiter, quod sic explico. Quodlibet peccatum veniale est Dei offensa, & inobedientia, & qui illud committit, se ipsa offendet Deum, cuiusque præceptum transgreditur. Ergo si hoc velit ex expressa voluntate, & animo Deum offendendi, cuiusque præceptum in illa materia transgrediendi, non obinde Deum in graui materia offendet, aut contemnit. Ergo solum venialiter peccat. Deinde, esto concederemus, (vt verè concedendum est,) in respicientibus Deum, cuiusque honorem non posse dari paruitatem materiae. Quæ ergo regula erit in respicientibus naturam humanam, cuiusque honorem? Nam in his alia sunt, in quibus non admittitur paruitas materiae, vt in homicidio, fornicatione, pollutione, &c. In aliis admittitur, vt in contumelia, percussione, furto, cum in omnibus his inueniatur integra ratio sacrilegij. Et explicatur in iuramento iniusto, quod diuinam bonitatem videtur offendere, æque ac si esset in materia graui. Æque enim diuina bonitas pugnat cum peccato veniali, ac cum mortali, sicut diuina veritas cum falsitate graui, ac leui. Item in furto paruo integra ratio iniustitiae reperitur, sicut & in furto magno: hæc enim adæquate consistit in conuersione rei alienæ inuito domino. Alias furtum auroreum decem non dicitur habere integram rationem iniustitiae, cum possit dari iniustitia grauior, & grauior.

Propter hæc dicendum existimo ex communi sensu Ecclesiæ & fidelium desumendam esse grauitatem aliquatam reum & leuitatem aliarum. Quæ autem hæc sint, suis locis examinandum est: fundatur autem hic sensus Ecclesiæ in naturis ipsarum rerum: aliqua enim ita de se inordinata sunt, vt in qualibet materia reputerentur grauissima: qualibet enim idolotria, simonia, iuramentum falsum, infidelitas, desperatio, odium, & contemptus Dei, irritatio sacramentorum, homicidium, pollutio, fornicatio, & similia de se grauem inordinationem habent, & in quacumque materia constituantur, non variant iudicium; alia verò ita leuia sunt, vt nisi ex aliquo accidenti extrinseco graua esse non possint, vt verbum otiosum, scurrilitas, & alia huiusmodi. Alia verò, quæ esto de se graua sint non semper æqualem inordinationem habent, vt furtum, si fiat in magna, vel parua quantitate, variat enim multum iudicium.

3 Rursus est difficultas explicare, vnde desumenda sit grauitas, vel leuitas materiae, in his, in quibus dari non potest: nam vel iudicanda est ex ipsi rebus, vel ex fine intento à legislatore, vel ex voluntate ipsius: neque est imaginabile aliud ex ipso, vnde desumatur. Ex ipsi rebus desumi non potest, cum sæpe venialia, vel indifferentia ob aliquem specialem finem à legislatore intentum, sub graui culpa prohibeantur, vt dicemus. Neque sumitur ex fine intento à legislatore: hic enim grauissimus semper est, & idem respectu materiae leuis, & grauis. Deinde ex voluntate legislatoris desumi non potest: alius rem grauem sub leui culpa, & econtra leuem sub graui, imperare posset. Item inquiri posset, vnde hæc voluntas cognoscenda foret, quando expressè explicata non est.

4 Dicendum igitur est, grauitatem, vel leuitatem materiae præcepti desumendam esse non ex ea secundum se spectata, sed secundum quod conducit ad finem mentum à legislatore: si enim materia præcepti grauius transgressio, esto materia leuis sit: si leuiter conducit, erit peccatum veniale, esto grauis materia sit, vt tradit, & optime probat Valquez 1. 2. *tom. 2. disp. 158. cap. 6. num. 59. & 60.* Thomas Sanchez lib. 1. in *Deal. cap. 4. num. 2. & c. Suarez de legib. lib. 3. cap. 25. num. 4. & 12.* Exemplis conuulsiuea declaro: præcepit legislator, ne alienam contra voluntatem domini accipias, vel retineas; finis huius præcepti est, ne dominus damnum patiat in bonis suis: accipis contra eius voluntatem centum aureos: talis acceptio grauius conducit fini præcepti, siquidem tali acceptatione grauius dominum lædis: at si assens acciperes, non esset acceptatio grauius condu-

cons